

Tystiolaeth Llywodraeth Cymru i lywio'r gwaith o graffu ar Gyllideb Ddrafft 2024-25 gan y Pwyllgor Iechyd a Gofal Cymdeithasol

Cynnwys

Blaenoriaethu	2
Cwestiwn 1	2
Amseroedd aros	6
Cwestiwn 2	6
Iechyd meddwl	8
Cwestiwn 3	8
Gweithlu	10
Cwestiwn 4	10
Cwestiwn 5	12
Trawsnewid gwasanaethau	14
Cwestiwn 6	14
Atal	16
Cwestiwn 7	16
Ystadau a seilwaith	19
Cwestiwn 8	19
Anghydraddoldebau iechyd	24
Cwestiwn 9	24
Cwestiwn 10	26
Asesu effaith/gwerth am arian	30
Cwestiwn 11	30
Perfformiad ariannol byrddau iechyd	35
Cwestiwn 12	35
Gofal cymdeithasol	40
Cwestiwn 13	40

Blaenoriaethu

Cwestiwn 1

Manylion y dull a ddefnyddiwyd gan Lywodraeth Cymru i flaenoriaethu meysydd gwariant – ar draws y gyllideb gyfan ac o fewn iechyd a gofal cymdeithasol, ac i dargedu adnoddau tuag at y rheini sydd â'r angen mwyaf (yng ngoleuni'r pwysau cyllidebol sylweddol a gyhoeddwyd gan Lywodraeth Cymru ym mis Awst 2023).

Ymateb:

Ers pennu'r cynlluniau gwariant yn y Gyllideb Ddrafft ar gyfer 2023-24, rydym wedi gweld lefelau uchel o chwyddiant am gyfnodau nas gwelwyd erioed o'r blaen ynghyd â heriau parhaus yn y cyd-destun cyllidol, yn enwedig mewn meysydd fel cyflogau'r sector cyhoeddus. Ar ben hynny, mae'r argyfwng costau byw wedi cynyddu'r pwysau ar bob gwasanaeth cyhoeddus.

O ganlyniad, yn gyffredinol, rydym yn gorfod gwario mwy na'r hyn a gynlluniwyd yn flaenorol yn 2023-24, ac mae hyn yn rhoi pwysau nas gwelwyd o'r blaen ar Gyllideb ddatganoledig Cymru. Cyhoeddodd y Prif Weinidog ddatganiad ysgrifenedig ar 9 Awst 2023. Ynndo, dywedodd y byddai gwaith yn cael ei wneud dros fisoedd yr haf i fynd i'r afael ag effaith ein cyllideb sy'n werth tua £900m yn llai na phan gafodd ei phennu yn 2021.

Er mwyn delio â'r pwysau sy'n wynebu gwasanaethau cyhoeddus yng Nghymru eleni, yn enwedig y GIG a gwasanaethau rheilffyrdd, gwnaeth Gweinidogion benderfyniadau i ailflaenoriaethu cyllid i'r meysydd gwariant hyn. Rydym wedi cymryd camau darbodus drwy ailedrych ar gynlluniau gwariant ar gyfer 2023-24, er mwyn gallu cydbwysu ein dyletswydd ar gyfer rheolaeth ariannol gadarn ac ymrwymiad y llywodraeth hon i barhau i ddiogelu gwasanaethau cyhoeddus craidd a chyfeirio cymorth at y rheini sydd â'r angen mwyaf.

Fe wnaethom y penderfyniadau anodd hyn cyn gynted ag y gallem yn 2023-24 er mwyn atal penderfyniadau anoddach fyth yng Nghyllideb Ddrafft 2024-25.

O ran Prif Grŵp Gwariant Iechyd a Gwasanaethau Cymdeithasol, roedd hyn yn golygu dyraniad refeniw ychwanegol o £425m yn ogystal ag ailddyraniad sylweddol

o gyllid o fewn y Prif Grŵp Gwariant er mwyn cefnogi'r GIG. Cafodd y GIG hefyd gyfansymiau rheoli targed ar gyfer eu diffyg disgwylidig, a'r dasg o gymryd camau i leihau eu gwariant disgwylidig 10%, tua £64m.

Mae'r her ariannol i'r GIG, sy'n gyffredin i bob rhan o'r DU, yn ymwneud â nifer o ffactorau pwysig:

- yr her o ran rheoli costau uwch ar ôl y pandemig, lle mae gwasanaethau newydd yn bodoli erbyn hyn, a lefelau staffio a chapasiti wedi cynyddu.
- pwysau chwyddiant ar draws pob maes, sydd y tu hwnt i reolaeth y bwrdd iechyd – er enghraifft, chwyddiant cyflogau a chwyddiant nad yw'n ymwneud â chyflogau, gan gynnwys costau meddyginiaethau a chostau cynyddol pecynnau gofal.
- y galw cynyddol ar wasanaethau.

Ar gyfer Cyllideb Ddrafft 2024-25, cafodd y gyllideb yn ystod y flwyddyn 2023-24 ei hailadrodd, gan gynyddu'r referniw ddangosol £207m ac aildrefnu cyllideb Prif Grŵp Gwariant Iechyd a Gwasanaethau Cymdeithasol. Drwy broses y gyllideb, dyrannwyd £450m arall i'r Prif Grŵp Gwariant, gan gydnabod y bydd y GIG yn parhau i wynebu pwysau sylweddol o ran chwyddiant a'r galw yn 2024-25. Hyd yn oed gyda'r dyraniad sylweddol hwn o gyllid ychwanegol i helpu gyda'r pwysau o ran chwyddiant a'r galw, ynghyd â'r camau gweithredu i leihau costau a ragwelir, bydd hyn yn dal i olygu y bydd angen sicrhau arbedion ar lefelau 2023-24. Felly, bydd angen gwneud rhagor o ddewisiadau anodd yn ystod y flwyddyn a'r flwyddyn nesaf er mwyn i Brif Grŵp Gwariant Iechyd a Gwasanaethau Cymdeithasol a'r GIG reoli o fewn y cyllidebau a nodir.

Mae Grant Cynnal Refeniw llywodraeth leol yn darparu cyllid craidd i awdurdodau lleol drwy'r setliad llywodraeth leol.

Mae awdurdodau lleol yn darparu amrediad eang o wasanaethau cyhoeddus, yn aml i'r rhai mwyaf agored i niwed yn ein cymdeithas neu'r rhai sydd dan anfantais economaidd. Mae'r rhain yn cynnwys gwasanaethau sylweddol i blant, drwy addysg a gwasanaethau cymdeithasol, ac amrediad eang o wasanaethau i oedolion a allai

fod yn wynebu heriau yn eu bywydau bob dydd, drwy wasanaethau cymdeithasol, cymorth tai a gwasanaethau cymunedol eraill. Caiff chwe deg chwech y cant o adnoddau awdurdodau lleol eu cyfeirio at addysg a gwasanaethau cymdeithasol.

Gan gydnabod yr angen i ddiogelu'r gwasanaethau pwysig hyn a ddarperir gan awdurdodau lleol, ni effeithiwyd ar lefel y cyllid drwy'r Grant Cynnal Refeniw ac fe arhosodd ar y lefel a nodwyd yn y cynlluniau gwariant gwreiddiol yn 2023-24.

Mae rhagor o wybodaeth am y penderfyniadau a wnaed yn 2023-24 ar gael yn y [ddogfen Asesiad Effaith Integredig Strategol](#).

Wrth ail-lunio'r gyllideb ym Mhrif Grŵp Gwariant Iechyd a Gwasanaethau Cymdeithasol ar gyfer 2024-25, rydym wedi ailflaenoriaethu'r gyllideb o bob rhan o'r Prif Grŵp Gwariant i gefnogi gwasanaethau rheng flaen yn y GIG (yn Llinell Wariant yn y Gyllideb 20). Byddwn yn rhoi dyraniad diwygiedig i'r GIG sy'n ymgorffori'r newidiadau ar gyfer 2023-24 ac yn dyrannu cynnydd newydd ar gyfer 2024-25 i gydnabod y pwysau anochel o ganlyniad i chwyddiant a'r galw.

Rydym yn gallu cynnal y £170m o gyllid a ddyrannwyd gennym i gefnogi'r gwaith o adfer gofal wedi'i gynllunio, a bydd hyn yn digwydd eto ar gyfer 2024-25 ac wedi'i glustnodi'n llawn o fewn y prif ddyraniad i'r GIG.

Fel rhan o'r gwaith o aildrefnu ein cyllideb, nid oeddem yn gallu cynnal y cynnydd a gynigiwyd yn y gyllideb ar gyfer 2024-25 ar gyfer Iechyd Meddwl, Gofal Cymdeithasol, a Phlant a Blynyddoedd Cynnar. Mae rhagor o wybodaeth am y penderfyniadau hyn ar gael yn nes ymlaen yn yr ymateb hwn.

Rydym wedi adolygu'r buddsoddiad parhaus mewn meysydd ymateb i Covid ac wedi gallu lleihau'r cyllid hwnnw yn unol â'r rhagolygon gwariant presennol ac ailgyfeirio'r cyllid hwnnw at gostau rheng flaen y GIG. Rydym hefyd yn bwriadu defnyddio'r

dyraniad hwn fel llinell sylfaen ym mhrif ddyraniad y GIG ar sail reolaidd, gan roi sicrwydd i sefydliadau'r GIG gynllunio'n effeithiol ar gyfer anghenion eu poblogaeth mewn meysydd fel brechu.

Rydym wedi adolygu'r cyllid yn ofalus i gefnogi cynllun comisiynu Addysg a Hyfforddiant y GIG ar gyfer 2024-25, a byddwn yn cynnal y lefel gyllido ar y lefel a osodwyd yn 2023-24. Bydd hyn yn cynnal ein buddsoddiad mwyaf erioed mewn hyfforddiant i'r gweithlu ar gyfer y GIG. Byddwn hefyd yn parhau i gynnal ein hymrwymiad i sefydlu ysgol feddygol newydd yn y Gogledd yn ogystal â'r ymrwymadau o dan y cytundeb cydweithio gyda Phlaid Cymru ar gyfer model noddfa ym maes iechyd meddwl, ehangu'r ddarpariaeth blynnyddoedd cynnar ar gyfer pob plentyn 2 oed ledled Cymru, a dileu elw preifat o'r sector gofal plant sy'n derbyn gofal.

Yn ein cyllideb ar gyfer 2024-25 hefyd mae cynnydd o £20m mewn cyllid nad yw'n arian parod, ar gyfer eitemau fel costau dibrisiant.

Mae cyllideb cyfalaf Iechyd a Gwasanaethau Cymdeithasol ar gyfer 2024-25 yn dal yn £399m yn unol â'r sefyllfa ddangosol a gyhoeddwyd y llynedd. Mae hyn yn cynnwys cynnydd mewn cyllid ar gyfer Cronfa Cyfalaf Gofal Cymdeithasol ar gyfer 2024-25.

Mae'r cynnydd yn y gyllideb Gwariant a Reolir yn Flynyddol (AME) yn ymwneud â'r asesiad diweddaraf o'r gyllideb sydd ei hangen ar gyfer pethau fel symudiadau disgwylidig mewn amhariadau a darpariaethau, yn bennaf yn y GIG.

Mae'n werth nodi bod tabl y gyllideb ddrafft ar gyfer 2024-25 yn cynnwys nifer cymharol uchel o symudiadau cyllideb yn y Prif Grŵp Gwariant. Nid yw'r rhain yn rhan o'r ymarfer ailflaenoriaethu cyllideb, ac maent yn adlewyrchu'r broses o gynnal ein cyllidebau a sicrhau bod cyllid yn y lle cywir.

Amseroedd aros

Cwestiwn 2

Dyraniadau i adennill yr ôl-groniad o ran amseroedd aros a darparu triniaethau a gafodd eu hoedi gan y pandemig.

Ymateb:

Rydym yn parhau i gefnogi'r buddsoddiad ychwanegol blynyddol o £170m i GIG Cymru i gefnogi'r ymrwymiad cenedlaethol i leihau oedi mewn triniaethau.

Ers cyhoeddi'r Cynllun Adfer ar gyfer Gofal a Gynlluniwyd ym mis Ebrill 2022, a'r buddsoddiad ychwanegol wedi cael ei ddarparu, rydym wedi gweld gostyngiadau misol olynol yn nifer y llwybrau agored sy'n aros dros 104 wythnos.

- Roedd cyfanswm nifer y llwybrau agored a oedd yn aros dros 104 wythnos yn 26,439 ddiwedd mis Medi, i lawr 18 mis yn olynol a'r isaf ers mis Awst 2021. Roedd hyn 62.5% yn is na'r nifer uchel ym mis Mawrth 2022.
- Ddiwedd mis Medi 2023, roedd 17 arbenigedd gyda llwybrau agored dros 104 wythnos; ers mis Medi 2022, mae'r amseroedd aros hir wedi'u clirio ar gyfer 13 arbenigedd ychwanegol.

Yn 2023-24, fe wnaethom gadw £50m o'r dyraniad blynyddol (£170m) i gyflawni mewn ffordd fwy rhanbarthol. Mae hyn wedi helpu i sicrhau bod ardaloedd yn cael eu targedu ar gyfer modelau darparu mwy hirdymor o ran gweithio rhanbarthol.

- Ar gyfer De-orllewin Cymru – roedd y dyraniad yn targedu orthopaedeg ranbarthol gyda datblygiadau yng Nghastell-nedd Port Talbot lle mae llawer o driniaethau aciwtedd isel ar lefel ranbarthol. Mae buddsoddiad wedi cael ei dargedu hefyd at ddiagnosteg, yn enwedig cynlluniau endosgopi. Mae gweithio rhanbarthol hefyd mewn offthalmoleg ar draws y ddau fwrdd iechyd i ddarparu llawdriniaeth cataract fwy effeithlon.
- Ar gyfer De-ddwyrain Cymru – mae'r dyraniad yn targedu offthalmoleg ranbarthol, a diagnosteg, i gefnogi datblygiad Llantrisant yn y dyfodol.
- Gogledd Cymru - targedu orthopaedeg ranbarthol, a chapasiti ychwanegol i reoli lle mae bregusrwydd.

Mae'r dyraniad hwn wedi cael ei roi ar sail reolaidd sydd wedi'i neilltuo o fewn dyraniad y GIG, ac mae hyn yn golygu bod y £170m llawn yn cael ei ddyrannu i Fyrddau Iechyd ar sail reolaidd wedi'i neilltuo.

Iechyd meddwl

Cwestiwn 3

Dadansoddiad o ddyraniadau i wella iechyd meddwl a llesiant yng Nghymru, gan gynnwys dyraniadau at y dibenion a ganlyn:

- cefnogi gweithredu strategaeth iechyd meddwl newydd Llywodraeth Cymru;
- gwella mynediad at wasanaethau iechyd meddwl a chanlyniadau i oedolion a phlant a phobl ifanc;
- gweithredu argymhellion y Pwyllgor ar fynd i'r afael ag anghydraddoldebau iechyd meddwl.

Ymateb:

Byddwn yn parhau i glustnodi cyllid iechyd meddwl ar gyfer y GIG ac mae'r gyllideb ddrafft yn cynnwys £800m ar gyfer hyn. Mae hyn yn cynnwys cynnydd o £25m ar gyfer pwysau o ran chwyddiant a'r galw ar gyfer 2024-25.

Rydym hefyd yn buddsoddi £2.2m yn flynyddol yng Ngweithrediaeth y GIG i ddatblygu Rhaglen Strategol ar gyfer Iechyd Meddwl a Rhaglen Diogelwch Cleifion. Bydd hyn yn darparu adnodd pwrpasol i GIG Cymru i sbarduno gwelliannau mewn perfformiad, ansawdd a diogelwch.

Byddwn yn cyhoeddi ein strategaeth ddrafft ar gyfer iechyd meddwl yn gynnar yn y flwyddyn newydd, a bydd amseriad hyn yn ein galluogi i gael mwy o eglurder ynghylch ein cyllidebau ar gyfer 2024-25. Mae'r oedi byr hwn yn rhoi cyfle i ni feddwl am ymrwymadau newydd, ymrwymadau ar draws y llywodraeth ac mewn nifer o sectorau sy'n sail i'n strategaethau i sicrhau bod modd eu cyflawni o hyd yn yr amgylchiadau ariannol heriol.

Mae'r strategaeth ddrafft yn seiliedig ar nifer o egwyddorion sy'n cynnwys mynediad teg, profiad a chanlyniadau, a gofal sy'n canolbwyntio ar yr unigolyn, ac mae wedi

cael ei llywio gan argymhellion y Pwyllgor.

Rydym wedi datblygu'r strategaeth gyda'r ddealltwriaeth y bydd angen ffordd o bennu blaenoriaethau, sicrhau'r defnydd gorau o'r adnoddau presennol, a chyfle i fod yn glir ynghylch yr hyn y gellir ei gyflawni'n realistig. Mae hyn wedi cynnwys ystyried gwella mynediad at wasanaethau iechyd meddwl ac argymhellion y Pwyllgor ar fynd i'r afael ag anghydraddoldebau mewn iechyd meddwl. Bydd ein diweddariad blynyddol cyntaf yn erbyn adroddiad y pwyllgor yn cael ei gyflwyno i'r Pwyllgor ym mis Ionawr.

Ochr yn ochr â'r strategaeth a gyhoeddir, bydd cynllun cyflawni wedi'i gostio a fydd yn cael ei adnewyddu dros oes y strategaeth. Bydd hyn yn rhoi cyfle i nodi buddsoddiadau newydd pe bai'r sefyllfa economaidd yn newid.

Yn ystod y cyfnod hwn o gyfyngiadau ariannol, rydym wedi gweithio'n galed i gefnogi buddsoddiad parhaus mewn iechyd meddwl, ac rydym yn parhau i flaenoriaethu iechyd meddwl fel maes sydd angen y buddsoddiad hwn

Gweithlu

Cwestiwn 4

Dyraniadau i gefnogi gweithredu'r strategaeth 10 mlynedd ar gyfer y gweithlu iechyd a gofal cymdeithasol, a chynllun gweithredu cenedlaethol y gweithlu, gan gynnwys cyfeiriad penodol at gadw staff, a gwella llesiant staff.

Ymateb:

Er gwaethaf yr hinsawdd ariannol anodd, rydym yn parhau i fuddsoddi yng nghynaliadwyedd gweithlu'r GIG. Mae Llywodraeth Cymru wedi buddsoddi yn y gweithlu sydd ei angen i gefnogi ein system iechyd yng Nghymru, a bydd yn parhau i wneud hynny. Buddsoddwyd £281.98 miliwn yn 2023-24 a byddwn yn cynnal y lefel hon ar gyfer 2024-25. Bydd hyn yn cefnogi rhaglenni addysg a hyfforddiant ar gyfer gweithwyr gofal iechyd proffesiynol yng Nghymru.

Mae hyn yn parhau i fod y lefel uchaf erioed o gyllid, a bydd yn helpu i gynnig y nifer uchaf erioed o gyfleoedd hyfforddi yng Nghymru. Mae Llywodraeth Cymru wedi

ymrwymo i ddarparu'r gweithlu sydd ei angen ar y GIG i ateb y galw cynyddol. Rydym yn cyflawni hyn drwy gynyddu nifer y lleoedd hyfforddi, gan annog pobl ifanc i ddilyn proffesiynau iechyd, a recriwtio y tu allan i Gymru pan fo angen.

Er gwaethaf yr hinsawdd ariannol anodd, rydym wedi parhau i fuddsoddi i sicrhau bod ein gweithlu yn y GIG yn gynaliadwy.

Rydym yn darparu cyllid craidd i Addysg a Gwella Iechyd Cymru (AaGIC), ein corff gweithlu statudol, i gyflawni blaenoriaethau allweddol fel gwella ffyrdd o gadw staff a chymryd camau cadarnhaol i wella lles staff. Er enghraifft, eleni mae AaGIC wedi rhoi'r Cynllun Cadw Nyrsys ar waith a fersiwn gyntaf yr arolwg staff blynyddol newydd. Bydd canlyniadau'r arolwg yn ein galluogi i gael asesiad cyffredinol o'r meysydd y mae angen eu gwella ac, yn y pen draw, darparu'r broses dysgu angenrheidiol i wella iechyd a lles staff.

Mae AaGIC hefyd yn defnyddio ei gyllid craidd i barhau i gyflawni'r Strategaeth Gweithlu ar gyfer Iechyd a Gofal Cymdeithasol a'r camau gweithredu sydd wedi'u neilltuo iddo yn y Cynllun Gweithredu Cenedlaethol ar gyfer y Gweithlu.

Gofal sylfaenol

Cwestiwn 5

Sut bydd y gyllideb yn cefnogi'r broses o gyflawni ymrwymiad Llywodraeth Cymru i ddiwygio gofal sylfaenol, a symud mwy o ofal o ysbytai i leoliadau gofal sylfaenol/cymunedol.

Ymateb:

Nid yw'r rhan fwyaf o'r cyllid a ddyrennir i fyrdau iechyd i ddarparu gwasanaethau iechyd wedi'i neilltuo. Felly, nid yw'n ymarferol nac yn fuddiol defnyddio cyllidebau craidd yn unigol fel ffordd o fesur y newid o ofal o ysbytai i ofal yn y gymuned ac atal yn unol â'r weledigaeth yn [Cymru Iachach](#). Serch hynny, disgwylir i'r cyllid ac adnoddau'r gweithlu sy'n gysylltiedig â'r gwasanaethau sy'n symud i'r gymuned, ddilyn y gwasanaeth.

Yn ogystal â'r cyllid craidd sylweddol sy'n ffurfio'r rhan fwyaf o gyllidebau byrddau iechyd, mae cyllideb ddrafft Llywodraeth Cymru ar gyfer iechyd a gofal cymdeithasol yn 2024-25 yn cynnwys y cyllid canlynol ar gyfer meithrin gallu cymunedol a modelau darparu gwasanaethau mwy ataliol ac integredig, gan wneud defnydd effeithiol o'r adnoddau, y sgiliau a'r dechnoleg ddigidol sydd ar gael:

- £20m – i glystyrau benderfynu sut i fuddsoddi er mwyn cyflawni blaenoriaethau lleol;
- £146.7m – Y Gronfa Integreiddio Rhanbarthol i ddatblygu gallu cymunedol;
- £11.95m – rhag-gynlluniau gofal ar gyfer y bobl sydd fwyaf mewn perygl o fod angen gofal brys a mwy o nyrsys cymunedol ar benwythnosau;
- £5m – mwy o weithwyr proffesiynol perthynol i iechyd yn y gymuned.
- Buddsoddi dros £55m hyd yma, i ddatblygu hybiau cymunedol iechyd a gofal integredig drwy'r Gronfa Gyfalaf Integreiddio ac Ailgydbwysu (IRCF).

Y prif fecanwaith y mae Llywodraeth Cymru yn ei ddefnyddio i arwain byrddau iechyd a'u partneriaid wrth ddefnyddio eu dyraniadau cyllid yw Fframwaith Cynllunio blynyddol y GIG, sy'n gosod blaenoriaethau cenedlaethol.

Mae blaenoriaethau cynllunio ar gyfer 2024-25 yn cynnwys meithrin gallu ac integreiddio gofal yn y gymuned i wella mynediad at ofal wedi'i gydlyn gan y gweithwyr iechyd a gofal proffesiynol mwyaf addas sy'n agos at y cartref.

Rydym wedi gweithio gyda chydweithwyr yn y GIG i ddiwygio'r contractau cenedlaethol ar gyfer y pedwar gwasanaeth gofal sylfaenol i ddiwallu'r rhan fwyaf o anghenion iechyd a gofal pobl fel rhan o system iechyd a gofal cymdeithasol integredig yn y gymuned, a byddwn yn parhau i wneud hynny.

Trawsnewid gwasanaethau

Cwestiwn 6

Sut bydd y gyllideb hon yn cydbwysu'r angen i ddiwallu pwysau uniongyrchol/tymor byr (er enghraifft, yr ôl-groniad o ran amseroedd aros, prinder gweithlu) gyda thrawsnewid gwasanaethau yn y tymor hwy.

Ymateb:

Wrth ddatblygu'r dull cyllidebol ar gyfer Prif Grŵp Gwariant Iechyd a Gwasanaethau Cymdeithasol ar gyfer 2024-25, rhoddwyd ystyriaeth ofalus i gydbwysu'r angen i gydnabod y pwysau na ellir ei osgoi o ran chwyddiant a'r galw, cyflawni gwelliannau mewn blaenoriaethau tymor byr, a pharhau i gefnogi camau i drawsnewid gwasanaethau yn y tymor hwy.

I ddangos hyn, o safbwynt gofal a gynlluniwyd, mae cyllideb gwerth £15m i drawsnewid gofal a gynlluniwyd ar gael i gefnogi prosiectau trawsnewid lleol a chenedlaethol.

Defnyddir £2 filiwn o'r gyllideb i staffio'r Rhaglen Gofal a Gynlluniwyd ac arweinwyr clinigol, sy'n gyfrifol am ddatblygu'r prosiectau trawsnewid a'u rhoi ar waith yn sefydliadau'r GIG, gan adlewyrchu polisi a chanllawiau cenedlaethol.

Mae'r cyllid ar gyfer 2024-25 wedi'i rannu'n fras yn bedwar maes:

1. Cymorth canolog i drawsnewid darpariaeth cleifion allanol – wedi'i ddylunio i ddatblygu gallu yn y timau cleifion allanol i sbarduno trawsnewidiad, gan gynnwys cymorth i ddefnyddio ffyrdd newydd o weithio.
2. Prosiectau trawsnewid darpariaeth cleifion allanol – cefnogi'r gwaith o weithredu dulliau a mentrau arloesol sy'n cyfrannu at gamau trawsnewid cynaliadwy, fel dewis amgen yn lle apwyntiadau dilynol i gleifion allanol drwy 'syllw yn ôl symptomau', apwyntiadau dilynol ar gais y claf, ac edrych ar lwybrau profi'n syth.
3. Adfer Gofal Llygaid – cefnogi'r gwaith o weithredu camau adfer a dulliau a mentrau arloesol sy'n benodol ar gyfer gofal llygaid, gan gysylltu ag optometreg gofal sylfaenol i gefnogi trefniadau'r contract newydd.
4. Mae'r rhaglenni cenedlaethol yn cynnwys gweithredu'r rhaglen hunanreoli â chymorth ar gyfer canser y prostad, y rhaglen teledermosgopeg (dermatoleg), cyngor ac arweiniad arbenigol, arweinwyr clinigol a thîm y rhaglen rhwydwaith orthopedig.

Un elfen newydd yn 2023-24 oedd cyflwyno cynghrair y Llwybr Gofal Iechyd ar gyfer atgyfeiriadau rhwng gofal sylfaenol a gofal eilaidd, ac adolygiad mwy penodol o arferion gorau drwy adolygiadau 'Ei Gael yn lawn y Tro Cyntaf' (GIRFT) mewn wroleg, gynaeoleg ac offthalmoleg. Mae orthopedeg wedi cael ei gynnal yn 2022-23.

Mae GIRFT hefyd yn cefnogi'r rhaglen optimeiddio genedlaethol ar gyfer theatrau, gan adeiladu ar y gwaith a wnaed ym Mwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr a Bwrdd Iechyd Prifysgol Cwm Taf Morgannwg.

Mae'r cyllid trawsnewid hwn yn ychwanegol at y £170m o gyllid wedi'i neilltuo ar gyfer gofal a gynlluniwyd, sy'n canolbwyntio ar sicrhau gwelliant parhaus mewn perfformiad gofal a gynlluniwyd a lleihau amseroedd aros hir am driniaeth.

Atal

Cwestiwn 7

A yw'r gyllideb yn dangos mwy o ffocws ar atal hynny yw, drwy ddangos yn glir bod adnoddau yn cael eu symud er mwyn atal/ymyrryd yn gynnar. (Er enghraifft, mae Cydffederasiwn GIG Cymru yn dweud nad yw'r GIG yn gynaliadwy heb y symudiad dan sylw)

Ymateb:

Mae Llywodraeth Cymru yn parhau i ganolbwyntio ar wreiddio newid tuag at atal ac ymyrryd yn gynnar, fel yr amlinellir yn *Cymru Iachach*.

Mae'n dal yn wir bod atal yn hanfodol i amrywiaeth eang o weithgarwch ar draws iechyd a gofal cymdeithasol a GIG Cymru, gan gefnogi pobl yng Nghymru i fyw bywydau hirach ac iachach.

Fel y nodwyd yn flaenorol, nid yw'r rhan fwyaf o'r cyllid a ddyrennir i fyrddau iechyd i ddarparu gwasanaethau iechyd wedi'i neilltuo. Felly, nid yw'n ymarferol nac yn fuddiol defnyddio cyllidebau craidd yn unigol fel ffordd o fesur y newid tuag at atal ac ymyrryd yn gynnar.

Serch hynny, gallwn dynnu sylw at ffrydiau ariannu penodol sydd wedi'u hanelu at atal, gan gynnwys cyllid drwy ein strategaeth [Pwysau Iach: Cymru Iach](#), ein cyllid Atal a Blynyddoedd Cynnar yn ogystal â gweithgarwch sydd o natur ataliol, fel brechu a sgrinio. Mae'r ymatebion i Gwestiwn 5 uchod yn dangos y buddsoddiad mewn gofal sylfaenol, sydd hefyd yn dangos y newid i ymyrryd yn gynnar.

Rydym wedi cynnal y Gronfa Integreiddio Rhanbarthol werthfawr sy'n werth £146.7m sy'n helpu'r sector iechyd, gofal cymdeithasol a'r trydydd sector i weithio gyda'i gilydd i ddatblygu modelau gofal integredig a fydd yn helpu pobl i ofalu am eu hiechyd a'u lles eu hunain, byw'n dda gartref, atal yr angen i gael eu cludo neu fynd i'r ysbyty a'u helpu i ddychwelyd adref yn gyflym os oes angen gofal eilaidd arnynt.

Mae'r Fframwaith Cynllunio a gyhoeddwyd i Fyrddau Iechyd ym mis Rhagfyr 2023 yn ailadrodd yr angen am ffocws o'r newydd ar atal, a cheir camau gweithredu penodol yn amcanion cadeiryddion byrddau iechyd sy'n edrych ar ysmegu yn ystod beichiogrwydd ac ar gynyddu capasiti gwasanaethau rheoli pwysau ledled Cymru. Mae'r fframwaith cynllunio hefyd yn amlinellu ein dymuniad i weld mwy o gyllid yn cael ei symud i ofal sylfaenol a chymunedol.

Bydd Iechyd Cyhoeddus Cymru yn cael cyllid o dros £150m yn 2024-25. Oherwydd natur y rhan fwyaf o'r gwaith a wneir gan Iechyd Cyhoeddus Cymru, mae'r buddsoddiad hwn yn canolbwyntio ar atal, boed hynny drwy raglenni sgrinio neu ein gwaith i annog newid mewn ymddygiad iach yn y boblogaeth, drwy weithgarwch fel parhau i gefnogi pobl i fod o bwysau iach neu i roi'r gorau i ysmegu.

Mae cyflawni'r Fframwaith Imiwneiddio Cenedlaethol yn elfen allweddol o'n gwaith atal i ddiogelu ein poblogaeth. Mae cyllid ar gyfer brechu o dan yr ymateb cenedlaethol i Covid wedi cael ei nodi fel llinell sylfaen ar ffurf dyraniad dewisol rheolaidd i fyrddau iechyd. Bydd hyn yn darparu dull mwy cynaliadwy o gyflawni ein rhaglenni gwanwyn a gaeaf ochr yn ochr â datblygiadau brechu pwysig eraill yn ystod 2024.

Rydym yn parhau i fuddsoddi yn ein strategaeth *Pwysau Iach: Cymru Iach* i fynd i'r afael â gorbwysau a gordewdra, gyda £2.9m yn cael ei ddyrannu i gefnogi byrddau iechyd i barhau i ddatblygu a chyflwyno eu llwybrau rheoli pwysau. Dyrannwyd £4.042m i gefnogi gweithgareddau eraill, fel ein cynlluniau peilot a'n systemau Plant

a Theuluoedd sy'n gweithio ar draws holl ardaloedd byrddau iechyd.

Byddwn yn cyhoeddi ein strategaeth ddrafft ar gyfer iechyd meddwl yn gynnar yn y flwyddyn newydd, a bydd amseriad hyn yn ein galluogi i gael mwy o eglurder ynghylch ein cyllidebau ar gyfer 2024-25. Mae'r strategaeth newydd yn cynnwys cymryd camau i ddiogelu a hyrwyddo lles meddyliol pobl. Bydd hyn yn helpu i amddiffyn rhag cyflyrau iechyd meddwl ac yn helpu pobl i ymdopi'n well pan fyddant yn cael symptomau neu'n cael diagnosis.

Fe wnaethom lansio ein hymrwymiad yn y Rhaglen Lywodraethu i ddatblygu Fframwaith Cenedlaethol ar gyfer Presgripsiynu Cymdeithasol (NFfSP) yn ein digwyddiad ar-lein ar 7 Rhagfyr 2023.

Un o egwyddorion presgripsiynu cymdeithasol yw defnyddio dull ataliol cynnar i wella iechyd a lles pobl, gyda thystiolaeth yn dangos y gallai helpu i ysgafnhau'r baich ar wasanaethau sydd fwy rheng flaen ac arbenigol.

Nod y fframwaith yw datblygu cyd-ddealltwriaeth o'r iaith a ddefnyddir a'r dull a ddefnyddir o ran presgripsiynu cymdeithasol yng Nghymru; cefnogi ymarferwyr presgripsiynu cymdeithasol a gwella sgiliau; nodi'r canlyniadau a ddisgwylir o safbwynt defnyddiwr, sefydliad, comisiynydd ac atgyfeiriwr; a sicrhau ansawdd y ddarpariaeth gan asedau cymunedol. Bydd hefyd yn monitro ac yn gwerthuso datblygiad presgripsiynu cymdeithasol wrth iddo barhau i dyfu ledled Cymru.

Ystadau a seilwaith

Cwestiwn 8

Dyraniadau cyfalaf a referniw i ddatblygu, gwella a chynnal ystadau a seilwaith y GIG, gan gynnwys seilwaith digidol.

Ymateb:

Rydym yn parhau i fuddsoddi symiau sylweddol yn ystad y GIG ledled Cymru. Er bod heriau amlwg i'r ystad o ganlyniad i stoc adeiladau sy'n heneiddio, mae sefydliadau'r GIG wrthi'n datblygu asesiad o geisiadau am gyllid â blaenoriaeth i Lywodraeth Cymru.

Er mwyn cynnal yr ystad bresennol, mae dal angen buddsoddiad sylweddol ac mae £83m ar gael i sefydliadau'r GIG fel cyfalaf dewisol i gefnogi'r gwaith o redeg yr adeiladau o ddydd i ddydd. Yn ogystal â chefnogi'r gwaith o ddarparu ystad ddiogel sy'n cydymffurfio, mae £20m wedi cael ei ddarparu i gefnogi buddsoddiad wedi'i flaenoriaethu ar draws y canlynol:

- Seilwaith prif safle
- Tân
- Datgarboneiddio

Y buddsoddiadau mwyaf sy'n cael eu cefnogi yn 2024-25 o hyd yw adnewyddu Ysbyty'r Tywysog Siarl ym Merthyr Tudful (cynllun gwerth £220m) a fydd yn golygu bod y safle'n cael ei drawsnewid yn y dyfodol gyda'r gwaith i fod i gael ei gwblhau yn 2026.

Yn 2024-25 bydd datblygiad y ganolfan orthopedig yn Ysbyty Llandudno yn cael ei gwblhau. Bydd hyn yn darparu manteision i gleifion, staff a chymuned ehangach gogledd Cymru drwy ddarparu 1,900 o driniaethau sydd wedi'u cynllunio bob blwyddyn. Disgwylir i'r gwaith ddechrau ym mis Chwefror 2024 gyda'r gobaidh y bydd y ganolfan yn gweithredu'n llawn ddechrau 2025.

Mae'r gwaith o ddatblygu'r Uned Radiotherapi Lloeren yn ysbyty Nevill Hall yn mynd rhagddo'n gyflym – a disgwylir i'r gwaith adeiladu gael ei gwblhau ddechrau 2025. Bydd y datblygiad sylweddol hwn yn golygu y bydd gwasanaethau oncoleg yn nes o lawer at drigolion dwyrain Cymru.

Mae presenoldeb Concrit Awyredig Awtoclafiedig Cyfnerth (RAAC) yn gofyn am fuddsoddiad parhaus ar draws dau brif safle yn GIG Cymru – Llwynhelyg a Nevill Hall. Mae'r gwaith hwn nad oedd wedi'i gynllunio, yn ei hanfod, yn dangos rhai o'r

heriau sy'n gysylltiedig â delio â'r ystad sy'n heneiddio.

Digidol, technoleg ac arloesi

Mae'r Gronfa Buddsoddi mewn Blaenoriaethau Digidol (DPIF) yn cael ei defnyddio i ariannu cyfleoedd trawsnewid digidol strategol yn GIG Cymru, a'i bwriad yw cefnogi'r dasg o gyflawni blaenoriaethau GIG Cymru ar gyfer newid gwasanaethau drwy gyflymu'r gwaith o gyflawni gwelliannau ym maes gwybodeg. Wrth gyflawni hyn, mae angen i'r gwaith gyd-fynd ag un o bum thema:

- Trawsnewid gwasanaethau digidol i gleifion a'r cyhoedd
- Trawsnewid gwasanaethau digidol i weithwyr proffesiynol
- Buddsoddi mewn data a gwybodaeth ddeallus
- Moderneiddio dyfeisiau a symud i wasanaethau cwmwl
- Seiberddiogelwch a seibergadernid

Mae'r themâu hyn yn cyd-fynd â'r prif genadaethau a nodir yn y [Strategaeth Digidol a Data ar gyfer Iechyd a Gofal Cymdeithasol yng Nghymru](#). Mae'r Strategaeth yn adeiladu ar y cyfeiriad strategol a nodir yn ein strategaeth yn 2015 sydd wedi bod yn un o brif alluogwyr *Cymru Iachach*.

Fel enghraifft o waith yn 2023, mae Llywodraeth Cymru, gyda phartneriaid allweddol yn GIG Cymru, wedi:

- Lansio Ap GIG Cymru, sydd wedi cael ei gyflwyno i dros 200 o feddygfeydd o ddiwedd mis Tachwedd gyda'r bwriad o'i gyflwyno'n llawn erbyn diwedd mis Mawrth 2024.
- Ariannu ymrwymiad y Rhaglen Lywodraethu i gyflwyno gwasanaeth presgripsiynu electronig cydgysylltiedig ledled Cymru sy'n mynd ar draws lleoliadau iechyd. Lansio'r Gwasanaeth Presgripsiynau Electronig, wedi'i integreiddio rhwng gofal sylfaenol a gofal eilaidd, gan arbed amser sylweddol i bresgripsiynwyr mewn treialon sylfaenol ac eilaidd.
- Parhau i ddarparu Uned Seibergadernid GIG Cymru fel rhan o Iechyd a Gofal Digidol Cymru.
- Ariannu Rhaglen Seilwaith Cymru (sy'n canolbwyntio ar ddarparu un ateb i reoli manylion adnabod ar draws holl sefydliadau GIG Cymru).
- Ariannu buddsoddiad cyfalaf gwerth £6m mewn seilwaith a dyfeisiau

seiberddiogelwch ar draws ystad GIG Cymru.

- Lansio Cofnod Gofal Nyrsio Cymru ar gyfer pob ward cleifion mewnol i oedolion ledled Cymru, a disgwylir i hyn gael ei gyflwyno mewn wardiau pediatrig yn 2024-25.
- Parhau i ddarparu'r Adnodd Data Cenedlaethol a ddaeth i rym ar 1 Awst 2023. Ei nod yw ei gwneud yn haws i gyfuno data Iechyd a Gofal Cymdeithasol o wahanol ffynonellau. Bydd hyn yn gwella'r gallu i rannu, cysylltu a defnyddio data. Mae'r ffrydiau data cyntaf wrthi'n cael eu creu i gefnogi'r cofnod meddyginiaethau a rennir erbyn diwedd mis Mawrth 2024, a bydd y gwaith o gyflawni amrywiaeth o eitemau seilwaith a chymorth data yn parhau yn 2024-25.

Mae cronfa DPIF wedi cael ei hail-flaenoriaethu i ganolbwyntio ar ddarparu gwasanaethau digidol trawsnewidiol sy'n hanfodol. Cyllideb DPIF ar gyfer 2024-25 yw £20m ar gyfer Cyfalaf a £43m ar gyfer Refeniw. Bydd y cyllid hwn yn arwain at fuddsoddiad parhaus mewn amrywiaeth o welliannau data a seilwaith digidol. Mae hyn yn cynnwys parhau i safoni System Gweinyddu Cleifion Cymru, parhau i gyflwyno gwasanaeth Cofnod Gofal Nyrsio Cymru mewn lleoliadau pediatrig, Unedau Gofal Dwys digidol mewn lleoliadau gofal critigol, digideiddio'r broses atgyfeirio ar gyfer gofal llygaid, cyllid ar gyfer y rhaglen Strategol Genedlaethol ar gyfer Gofal a Alluogir gan Dechnoleg, ac edrych ar sut gellir darparu gofal yn nes at adref.

Bydd DPIF yn parhau i ddatblygu Ap GIG Cymru, gan symud i wasanaeth datblygu parhaus ar ôl cyflwyno'r ap ym mis Mawrth 2024. Bydd hefyd yn datblygu'r gwaith o gaffael a gweithredu system Mamolaeth Ddigidol ar gyfer Cymru yn ogystal â chyllid i barhau i weithredu a mabwysiadu'r Adnodd Data Cenedlaethol.

Yn 2024-25 bydd DPIF yn parhau i ariannu cyfanswm o £16m o gyfalaf a £1.7m o refeniw ar gyfer y broses hanfodol o ddisodli'r System Wybodaeth Radioleg, a'r System Rheoli Gwybodaeth Labordy, yn ddi-oed gyda gwasanaeth modern.

Bydd DPIF hefyd yn parhau i ariannu ymrwymiad y Rhaglen Lywodraethu i gyflwyno gwasanaeth presgripsiynu electronig cydgysylltiedig ledled Cymru sy'n mynd ar draws lleoliadau iechyd. £5 miliwn o gyllid cyfalaf a £17m o gyllid refeniw ar draws

ffrydiau cyllido Meddyginiaethau Digidol gan gynnwys y Gwasanaeth Presgripsiynau Electronig mewn gofal sylfaenol, Presgripsiynu a Gweinyddu Meddyginiaethau yn Electronig (ePMA) mewn gofal eilaidd ar draws y saith bwrdd iechyd ynghyd â Felindre, cyflwyno'r Cofnod Meddyginiaethau a Rennir, a gwaith atodol ychwanegol.

Mae cyllid ychwanegol wedi cael ei ddyrannu'n ganolog ar gyfer rhaglenni a mentrau digidol, y gellid eu defnyddio i gefnogi *Cymru Iachach* a rhaglenni adfer.

Mae llywodraethu cenedlaethol mwy cadarn ar waith erbyn hyn, a bydd yn cael ei ddefnyddio i sicrhau bod y ffrydiau ariannu amrywiol hyn a DPIF yn cael eu defnyddio i sicrhau bod buddsoddiadau yn cael eu cysoni a'u cydlynu i gyflawni ac i sicrhau'r elw gorau posibl ar fuddsoddiadau.

Fel rhan o'r gwaith o ailflaenoriaethu cyllid ym Mhrif Grŵp Gwariant Iechyd a Gwasanaethau Cymdeithasol, rydym wedi lleihau ein cyfraniad i'r gwaith ar Gynhwysiant Digidol, drwy raglen Cymunedau Digidol Cymru, ym Mhrif Grŵp Gwariant Cyfiawnder Cymdeithasol. Ers 2019, mae'r Prif Grwpiau Gwariant ar Gyfiawnder Cymdeithasol ac Iechyd wedi buddsoddi £9.5m mewn gwasanaethau cynhwysiant digidol drwy raglen Cymunedau Digidol Cymru. Mae mynd i'r afael ag anghydraddoldebau digidol yn dal yn ymrwymiad allweddol ac felly mae'r gyllideb wedi'i diogelu cyn belled ag y bo modd. Bydd y buddsoddiad parhaus yn canolbwyntio ar gynnal rhaglen Cymunedau Digidol Cymru gan gydnabod y bydd y gostyngiad yn y gyllideb yn effeithio ar weithgareddau, allbynnau a chanlyniadau yn gyffredinol. Bydd y tîm hefyd yn ceisio cysylltu a gweithio gyda sefydliadau eraill sy'n canolbwyntio ar gynhwysiant digidol a pharhau i nodi rhwystrau i gynhwysiant digidol drwy ymgysylltu â rhanddeiliaid.

Ar wahân, bydd cyllideb ddiwygiedig y Rhaglen Arloesi a Thechnoleg (ITP) o £13m ar gyfer 2024-25 yn parhau i gefnogi proffil ar lefel genedlaethol ar gyfer arloesi ledled Cymru. Mae ein hymrwymiad parhaus i gefnogi arloesi trawsnewidiol ym maes iechyd a gofal cymdeithasol yn sicrhau gwelliant parhaus wrth gyflenwi gwasanaethau, doethineb ariannol, ac arbedion effeithlonrwydd economaidd sydd, yn ei dro, yn cyflawni'r newid strategol sydd ei angen i wella canlyniadau iechyd y

boblogaeth.

Mae llawer o'r prosiectau a'r llwyfannau y mae'r cyllid yn eu cefnogi yn ysgogi cydweithio pwysig a chyllid rhannol gan y byd academiaidd, y sector cyhoeddus a diwydiant. Mae'r rhaglen ITP hefyd yn cefnogi llawer o swyddi uniongyrchol ac anuniongyrchol ar draws y sector, ac rydym wedi ceisio osgoi'r angen am gollu swyddi ar draws ein rhaglenni a ariennir ond eto'n dal i sicrhau arbedion ar gyfer 2024-25.

Rydym wedi parhau i gefnogi buddsoddiad yn natblygiad proffesiynol uwch arweinwyr y dyfodol ar draws ieuchyd a gwasanaethau cymdeithasol, a ddarperir gan yr Academiâu Dysgu Dwys. Er mwyn osgoi pwysau ariannol sylweddol ar y prosiectau a'r sefydliadau arloesi llwyddiannus hyn, rydym wedi nodi arbedion drwy fuddsoddi'n ddarbodus i gefnogi prosiectau a mentrau newydd wrth roi Cymru'n Arloesi ar waith, ac wedi sicrhau cydweithio mwy clyfar a manteisio i'r eithaf ar gyd-gynhyrchu ar draws y rhaglenni presennol.

Anghydraddoldebau ieuchyd

Cwestiwn 9

Tystiolaeth o ddull trawslywodraethol o fynd i'r afael ag anghydraddoldebau a phenderfynyddion ehangach ieuchyd, a bod 'ieuchyd y boblogaeth' yn ystyriaeth ar draws cyllidebau adrannau'r llywodraeth.

Ymateb:

Mae mynd i'r afael ag anghydraddoldeb yn ei holl ffurfiau yn 'edefyn aur' sy'n rhedeg drwy ein Rhaglen Lywodraethu. Mae mynd i'r afael ag anghydraddoldebau mewn ieuchyd yn ei ystyr ehangaf yn golygu edrych ar ofal ieuchyd, yn ogystal ag ar benderfynyddion ehangach ieuchyd, sydd yn aml y tu allan i'r GIG. Mae'r rhain yn feysydd fel tai, cyflogaeth ac addysg. Ym mhob un o'r meysydd hyn, mae ieuchyd y boblogaeth yn ystyriaeth allweddol o ran yr effaith a'r canlyniadau. Gellir gweld hyn wrth gyflwyno'r Maes Profiad Dysgu Ieuchyd a Lles fel rhan o'r Cwricwlwm newydd i Gymru, y buddsoddiad parhaus yn ein rhaglenni sy'n cefnogi cyflogaeth, ac wrth ymgysylltu â swyddogion i ddiwygio deddfwriaeth ar ddiartrefedd.

Bydd £10 miliwn o gyllid yn parhau i ddarparu cymorth mentora cymheiriaid gan y Gwasanaeth Di-waith i bobl sy'n gwella o gamddefnyddio sylweddau a/neu salwch meddwl i fynd yn ôl i addysg a chyflogaeth ac, ar wahân, Cymorth yn y Gwaith i bobl sy'n absennol o'r gwaith neu sydd mewn perygl o fynd yn absennol oherwydd eu salwch corfforol neu feddyliol.

Mae gweithredu Deddf Iechyd a Gofal Cymdeithasol (Ansawdd ac Ymgysylltu) (Cymru) 2020 yn gosod Dyletswydd Ansawdd ar Weinidogion Cymru a chyrff y GIG i ganolbwyntio ar wella ansawdd gwasanaethau iechyd a chanlyniadau cyfartal o ran iechyd y boblogaeth drwy'r amser. Bydd datblygu Datganiadau Ansawdd mewn meysydd sy'n benodol i wasanaethau yn helpu byrddau iechyd i gynllunio gwasanaethau a gwneud penderfyniadau ynghylch adnoddau i sicrhau bod gwasanaethau o ansawdd yn cael eu darparu ar draws y boblogaeth gyfan.

Cyn bo hir, bydd Llywodraeth Cymru yn ymgynghori ar gyfres o reoliadau drafft i orfodi'r defnydd o Asesiadau o'r Effaith ar Iechyd mewn amgylchiadau penodol. Bydd y rheoliadau hyn yn hyrwyddo ystyriaeth ehangach o ffactorau economaidd-gymdeithasol, fel bod modd sicrhau cymaint o effeithiau cadarnhaol ar iechyd ag y bo modd, a dileu, lleihau neu liniaru effeithiau negyddol posibl. Bydd hyn yn cyfrannu rhywfaint at sicrhau bod cyrff cyhoeddus yn ystyried beth fydd effaith eu penderfyniadau ar iechyd meddwl a chorfforol eu poblogaeth ac yn helpu i leihau anghydraddoldebau iechyd. Nid oes cyllideb wedi'i dyrannu ar gyfer y gweithgarwch hwn.

Mae Llywodraeth Cymru wedi rhoi pwyslais cryf ar degwch a chynhwysiant ym maes iechyd a gofal. Mae hyn yn golygu sicrhau bod gan bawb yng Nghymru fynediad at yr un gofal iechyd o ansawdd uchel, waeth beth fo'u cefndir neu eu hamgylchiadau. Mae *Cymru Iachach* – ein cynllun hirdymor ar gyfer iechyd a gofal cymdeithasol – wedi mynd i'r afael ag anghydraddoldebau iechyd fel thema graidd sy'n rhedeg drwy'r cyfan. Mae rhan o'n gwaith yn cynnwys sefydlu Grŵp Anghydraddoldebau Iechyd y GIG, sy'n cael ei gyd-gadeirio gan Lywodraeth Cymru a GIG Cymru, i ganolbwyntio a sbarduno ymdrechion i fynd i'r afael ag anghydraddoldebau iechyd drwy lens y GIG.

Cwestiwn 10

Sut mae effaith dyraniadau cyllid ar wahanol grwpiau/cymunedau wedi cael ei hystyried wrth ddatblygu cynigion y gyllideb.

Ymateb:

Rydym yn disgwyl i'r rhagolygon ariannol ar gyfer y GIG, y flwyddyn nesaf, fod yn un o'r heriau mwyaf i ni eu hwynebu erioed.

Rydym wedi ystyried yr effaith bosibl ac wedi ailflaenoriaethu ar draws y Prif Grŵp Gwariant. Bydd yr ymarfer hwn yn helpu i liniaru'r effeithiau mwy difrifol ar wasanaethau rheng flaen, gofal cleifion, mynediad a thargedau perfformiad. Ein nod yw gwrthbwysu'r effeithiau mwyaf difrifol ar draws pob rhan o Gymru a darparu amddiffyniad i'r bobl fwyaf agored i niwed, gan gynnwys plant, pobl anabl, pobl hŷn a phobl agored i niwed.

Er ein bod wedi ailgyfeirio cyllid o bob rhan o Lywodraeth Cymru, mae hyn yn dal yn golygu y bydd byrddau iechyd yn wynebu penderfyniadau heriol i'w rheoli o fewn eu cyllidebau unigol. Gyda phob penderfyniad a wneir gan y Byrddau Iechyd, bydd angen asesiadau o'r effaith ar ansawdd, penderfyniadau ar gydbwysedd risg ac ymgynghoriadau posibl, os bydd penderfyniadau'n effeithio ar wasanaethau. Mae pob bwrdd iechyd yn wynebu heriau gwahanol o ran anghenion y boblogaeth a ffurfweddiad gwasanaethau; bydd y camau a gymerir i reoli unrhyw bwysau cost yn amrywio yn ôl sefydliad, a phenderfynir ar hyn yn lleol.

Wrth flaenoriaethu cyllid i'r GIG, rydym wedi adolygu'r holl gyllidebau sy'n cael eu cadw'n ganolog yn y Gwasanaethau Iechyd a Chymdeithasol ac wedi ailgyfeirio cyllid o nifer o feysydd. Dyma rai enghreifftiau:

Gwasanaethau Cymunedol Integredig

Rydym wedi cynnal cyllid drwy'r Gronfa Integreiddio Rhanbarthol o £146.7m sy'n datblygu modelau gofal ataliol a meithrin gallu yn benodol ar gyfer y grwpiau poblogaeth allweddol canlynol;

- Pobl hŷn ag anghenion cymhleth.
- Plant ag anghenion cymhleth.

- Gofalwyr Di-dâl.
- Pobl ag anableddau dysgu a niwrowahaniaeth.
- Pobl ag iechyd meddwl ac emosiynol gwael.

Iechyd Meddwl

Byddwn yn parhau i ddiogelu'r arian sydd wedi'i neilltuo i'r GIG ar gyfer iechyd meddwl, sy'n darparu cymorth craidd i wasanaethau iechyd meddwl ledled Cymru, gan gynnwys i rai o'r bobl fwyaf agored i niwed mewn cymdeithas. Ni allwn roi'r £15m o gyllid ychwanegol yn 2024-25, fel y bwriadwyd yn wreiddiol, ac mae'r gyllideb ganolog bresennol ar gyfer iechyd meddwl £6m yn llai hefyd.

Fel y soniwyd yng Nghwestiwn 3, byddwn yn cyhoeddi ein strategaeth ddrafft ar gyfer iechyd meddwl yn gynnar yn y flwyddyn newydd a fydd yn amlinellu ein blaenoriaethau gwario. Mae'r strategaeth ddrafft yn seiliedig ar nifer o egwyddorion sy'n cynnwys mynediad teg, profiad a chanlyniadau, a gofal sy'n canolbwyntio ar yr unigolyn. Mae wedi'i llywio gan argymhellion y Pwyllgor ar fynd i'r afael ag anghydraddoldebau mewn iechyd meddwl. Fel rhan o'r gwaith o ddatblygu'r strategaeth, rydym wedi ystyried effaith y camau gweithredu ar wahanol grwpiau/cymunedau, ac mae hyn yn cael ei gynnwys yn yr asesiadau effaith perthnasol. Bydd yr asesiadau effaith drafft hyn hefyd yn destun ymgynghoriad a byddant yn cael eu cyhoeddi ochr yn ochr â'r strategaeth ddrafft.

Rhagsefydlu

Roedd bwriad i roi buddsoddiad ychwanegol gwerth £3m i dargedu'n benodol y bobl sydd ar restrau aros a allai elwa o gymorth ychwanegol i wella eu hiechyd a'u lles cyffredinol, ond ni fydd hyn yn mynd rhagddo mwyach. Er hynny, mae Byrddau Iechyd yn buddsoddi yn y dulliau hyn o'u cyllidebau craidd, ac rydym wedi datblygu cynnig digidol a fydd yn cael ei gyflwyno o fewn yr adnoddau sydd eisoes ar gael. Rydym yn parhau i fuddsoddi mewn gwasanaethau rheoli pwysau drwy fyrdau iechyd, a'n gwasanaeth cenedlaethol ar gyfer rhoi'r gorau i ysmegu, Helpa Fi i Stopio.

Diogelu Iechyd

Rydym yn ailflaenoriaethu £22m o gyllid o fewn ein cyllidebau diogelu iechyd, sy'n cefnogi ystod eang o fesurau sydd â'r nod o ddiogelu'r cyhoedd rhag bygythiadau posibl i iechyd. Drwy ailflaenoriaethu byddwn yn cryfhau'r ddarpariaeth mewn rhai meysydd penodol, gan gynnwys cynllunio at argyfyngau, ymwrthedd gwrthficrobaidd (AMR) a chyflawni'r cynllun gweithredu HIV, a dyrannu cyllid yn uniongyrchol i'r GIG i gefnogi gwasanaethau diogelu iechyd rheng flaen o'r ymateb cenedlaethol i Covid.

Gofal Cymdeithasol

Rydym wedi ailflaenoriaethu £10.5m o Grant y Gweithlu Gofal Cymdeithasol. Er mwyn sicrhau bod y gweithgarwch presennol yn parhau i gael ei gyflawni, gan gynnwys diogelu gwariant ar ddileu elw o fewn gofal plant sy'n derbyn gofal, rydym yn adolygu gweithgarwch sydd wedi'i gynllunio ac yn edrych ar arbedion effeithlonrwydd ac ail-gwmpasu gweithgarwch tan 2025-26. Rydym hefyd yn gwarchod y setliad llywodraeth leol craidd, sy'n ariannu gofal cymdeithasol.

Rydym wedi adolygu cyllid o'n cyllidebau Buddsoddi i Arbed gan gynnwys cyllid ar gyfer plant sy'n derbyn gofal. Byddwn yn parhau i gefnogi'r cynlluniau rydym eisoes wedi ymrwymo iddynt yn 2024-25, cyfanswm o £3.8m ond ni fyddwn yn gallu bwrw ymlaen â rhagor o gynlluniau a oedd wedi'u cynllunio.

Ni fydd y Gronfa Diwygio Gofal Cymdeithasol yn derbyn y cynnydd gwreiddiol o £5m a fwriadwyd. Mae swyddogion yn gweithio i ddiogelu gwariant sy'n ymwneud â gwasanaethau er mwyn osgoi neu leihau'r effaith bosibl o gael llai o wasanaethau, gostyngiadau posibl yn nifer staff, ac osgoi'r angen i leihau'r gefnogaeth sydd eisoes yn cael ei chynnig naill ai'n ffurfiol neu'n ymddangosol, gan osgoi neu leihau'r effeithiau ar awdurdodau lleol a phartneriaid gofal cymdeithasol a allai effeithio ar bobl anabl, yr henoed a'r aelodau mwyaf agored i niwed mewn cymdeithas.

Un enghraifft o ystyried effaith dyraniadau cyllid ar wahanol grwpiau fyddai parhau i ddarparu cyllid ychwanegol (£3.5m 2024-25) i ofalwyr di-dâl gymryd seibiant o'u rôl gofalu, a £1.75m yn 2024-25 i gael grantiau bach ar gyfer cymorth hanfodol, gan gynnal trefniadau gofalu ar gyfer pobl yn eu cartrefi a lleihau'r galw ar ofal preswyl a'r GIG.

Y Cynnig Gofal Plant

Mae'r Cynnig Gofal Plant yn cefnogi rhieni i weithio. Mewn arolwg, soniodd rhieni a holwyd am amrywiaeth o effeithiau cadarnhaol yn sgil defnyddio'r Cynnig:

dywedodd 75 y cant o rieni fod y Cynnig wedi'i gwneud yn haws iddynt ymgymryd â'u gwaith;

- dywedodd 37 y cant o rieni y byddent yn gweithio llai o oriau pe na fyddai'r Cynnig ar gael iddynt. Roedd yr effaith hon yn uwch i rieni a oedd yn ennill llai na £26,000 y flwyddyn (dywedodd 42 y cant y byddent yn gweithio llai o oriau heb y Cynnig);
- dywedodd 10 y cant o rieni y byddent mewn swydd gyda llai o gyfleoedd i gamu ymlaen yn eu gyrfa, a dywedodd 10 y cant arall na fyddent yn gweithio o gwbl pe na bai'r Cynnig wedi bod ar gael iddynt.

Mae'r Cynnig Gofal Plant i Gymru yn cael ei arwain gan y galw, ac mae £2.5m yn cael ei ddyrannu fel Grant Cymorth Ychwanegol. Mae gostyngiadau yn y gyllideb ar gyfer 2024-25 wedi cael eu modelu ar y nifer sydd wedi manteisio ar y cynnig yn 2023-24. Gan fod y rhaglen yn seiliedig ar y galw, bydd cyllideb ychwanegol yn cael ei dyrannu os bydd angen.

Bwndeli Babi

Bwriad y Rhaglen Bwndel Babi oedd cynnig cymorth i tua 26,000 o rieni newydd a darpar rieni. Gyda chyllideb is, bydd angen targedu'r Rhaglen ar sail ddaearyddol lai fel Dechrau'n Deg a/neu dynnu cynnwys Bwndeli er mwyn lleihau costau. Os caiff ei darparu mewn ardaloedd Dechrau'n Deg, gellid cefnogi tua 8,000 o rieni newydd a darpar rieni.

Bydd y gostyngiad yn y gyllideb yn golygu na fydd rhai teuluoedd, sydd mewn perygl o dlodi neu'n profi tlodi sy'n byw y tu allan i'r ardal darged, yn elwa ar y cymorth a gynigir drwy'r Rhaglen.

Asesu effaith/gwerth am arian

Cwestiwn 11

Y mecanweithiau sydd ar waith (o fewn y system iechyd a gofal ac ar lefel Llywodraeth Cymru) i asesu a yw gwariant gan ymddiriedolaethau /byrddau iechyd ac awdurdodau lleol yn cyflawni ei nodau ac yn sicrhau gwerth am arian. Beth/ble mae Llywodraeth Cymru yn ei ystyried yw'r prif heriau wrth asesu canlyniadau/gwerth am arian.

Ymateb:

GIG

Mae gan y GIG brosesau ers tro sy'n adrodd ar berfformiad a monitro ariannol. Mae tîm Cyllid Iechyd a Gwasanaethau Cymdeithasol Llywodraeth Cymru yn derbyn ac yn craffu ar wybodaeth adroddiadau ariannol yn fisol ac yn flynyddol.

Mae gennym hefyd dîm Cyflawni a Chynllunio Ariannol o fewn Gweithrediaeth y GIG sy'n gweithio rhwng y GIG a'r Llywodraeth i sicrhau darpariaeth a chynaliadwyedd ariannol yn y GIG, ochr yn ochr â chynyddu effaith a defnydd gwariant iechyd a gofal cymdeithasol yng Nghymru. Mae hefyd yn cefnogi mynd ar drywydd agenda ansawdd a diogelwch integredig, gan ganolbwyntio ar sut mae'r GIG yn defnyddio ei adnoddau a'r canlyniadau y mae'n eu cyflawni i nodi cyfleoedd i wella.

Fel rhan o'r Fframwaith Adfer a Monitro Uwch ar gyfer Systemau, cafodd y Grŵp Defnyddio Adnoddau ei ail-lunio ym mis Awst 2023 ar ffurf Bwrdd Gwerth a Chynaliadwyedd GIG Cymru, sy'n cyfarfod bob mis. Bydd y Bwrdd yn sbarduno dull systematig o gryfhau gweithio ar draws systemau, i gyflawni camau gweithredu i sicrhau gwelliannau ariannol, ac i ddarparu gofal iechyd mwy cynaliadwy yn gyson.

Yr egwyddor yw bod dull cenedlaethol cryfach yn cefnogi ac yn ategu trefniadau cynllunio a darparu lleol er mwyn gwella prosesau adnabod, datblygu a defnyddio cyfleoedd ar gyfer gwelliannau ariannol yn ystod y flwyddyn ac yn rheolaidd ar draws GIG Cymru.

Mae sefydlu'r Bwrdd Gwerth a Chynaliadwyedd yn Llywodraeth Cymru yn cael ei ddefnyddio i dynnu sylw at yr amrywiadau ar draws sawl maes cyllideb arwyddocaol, ar draws y system iechyd a gofal cymdeithasol.

Dechreuodd y gwaith hwn yn gynharach eleni ac mae wedi darparu dull o oruchwylio nifer o lwybrau gwerth i hybu gwerth am arian. Mae rhai enghreifftiau cynnar ym maes rheoli meddyginiaethau, caffael a gofal iechyd parhaus wedi dangos bod mwy o ffocws ar amrywiaeth a safoni yn cael effaith ar wahaniaethau gwerth am arian ar draws y system iechyd a gofal cymdeithasol.

Mae gwaith yn mynd rhagddo i nodi llwybrau clinigol drwy'r gwerth mewn canolfannau iechyd i gefnogi nodau tymor canolig y gwaith hwn. Rydym yn edrych ar nifer o lwybrau effaith isel gwerth uchel, sy'n cefnogi mwy o werth am arian yn ogystal hefyd â gwella canlyniadau clinigol a phrofiad cleifion. Mae'r gwaith hwn yn cael ei gefnogi gan holl Fyrddau Iechyd GIG Cymru, ac ar hyn o bryd mae pum cyflwr iechyd wedi'i nodi fel ffocws ar gyfer eleni a'r flwyddyn nesaf.

Bydd rhagor o gyfleoedd yn parhau i gael eu datblygu i safoni dulliau a llwybrau, ond mae cyflawni'r rhain heb ymgysylltu clinigol clir a chyfathrebu â chleifion yn dal i fod yn her. Gan ddefnyddio'r rhaglenni cenedlaethol strategol yng Nghymru, mae'r GIG a Llywodraeth Cymru yn ymgysylltu â chydweithwyr clinigol a rhanddeiliaid i wreiddio arferion gorau a dulliau gwerth am arian.

Mae cyflwyno dull gweithredu unwaith i Gymru ym mhob ardal yn dal i fod yn her oherwydd yr amrywiadau yn iechyd y cyhoedd ar draws gwahanol gymunedau, a hefyd bydd argaeledd gweithlu mewn rhai ardaloedd yn cyfyngu ar ddull gweithredu sy'n cael ei arwain gan effeithlonrwydd. Mae gwaith yn mynd rhagddo i asesu materion cynaliadwyedd pellach wrth ddarparu gwasanaethau a nodi cyfleoedd i ddileu'r ffactorau sy'n sbarduno costau gormodol yn y meysydd heriol hyn.

Byddwn yn parhau i fuddsoddi mewn dulliau adfer sy'n seiliedig ar werth yn y tymor canolig, gan ganolbwyntio ar wella'r canlyniadau sy'n bwysig i gleifion; mae £14m wedi'i ddyrannu ar gyfer hyn yn 2024-25. Bydd y dyraniad hwn hefyd yn helpu i adfer y GIG, gyda phwyslais ar ddarparu ymyriadau gwerthfawr sy'n sicrhau gwell canlyniadau i gleifion ac yn cefnogi cynaliadwyedd gwasanaethau, ac yn lleihau'r

amseroedd aros am driniaeth yn y tymor canolig. Bydd y buddsoddiad hwn yn rhoimwy o bwyslais ar sicrhau canlyniadau sy'n bwysig i gleifion, a bydd yn ategu'r gwaith o weithredu cynlluniau sy'n cael eu datblygu ar hyn o bryd i ddelio â'r cleifion sy'n aros am driniaeth.

Yn ystod y blynyddoedd diwethaf, rydym wedi gwella ac wedi gwreiddio ein fframweithiau cynllunio a darparu gyda'r GIG. Mae hyn wedi cynnwys canolbwyntio ar nifer o feysydd i gyflawni gwelliannau mewn cynaliadwyedd ariannol, er enghraifft, gweithredu mentrau a blaenoriaethau sy'n ymwneud â'r rhaglen Ei Gael yn lawn y Tro Cyntaf (GIRFT) fel apwyntiadau dilynol ar gais y claf mewn gofal a gynlluniwyd a gweithredu dull gofal iechyd sy'n seiliedig ar werth mewn nifer o feysydd cyflyrau, i wella canlyniadau wrth gymharu â'r adnoddau a ddefnyddir.

Mae gennym hefyd Ganolfan Gwerth mewn Iechyd Cymru, gyda Bwrdd Iechyd Prifysgol Cwm Taf Morgannwg yn ei chynnal yn 2023-24 (ond yn symud i Weithrediaeth y GIG ar gyfer 2024-25). Mae'n darparu capasiti a chymorth i Fyrddau Iechyd Lleol wrth ddarparu gweithgarwch gofal iechyd sy'n seiliedig ar werth a fydd yn gwella canlyniadau i'n poblogaeth.

Gofal Cymdeithasol

Bwriad buddsoddiad uniongyrchol Llywodraeth Cymru mewn gofal cymdeithasol yw cefnogi gwariant prif ffrwd awdurdodau lleol mewn perthynas ag agweddau penodol ar ddatblygu a gwella gwasanaethau. Mae buddsoddiad o'r fath yn amodol ar gytundebau grant unigol sy'n cynnwys darpariaethau cymesur mewn perthynas ag asesu canlyniadau a gwerth am arian.

Mae bron y cyfan o'r cyllid ar gyfer gwasanaethau cymdeithasol awdurdodau lleol yn cael ei ariannu drwy'r setliad refeniw cyffredinol heb ei neilltuo ac adnoddau'r awdurdodau lleol eu hunain o'r dreth gyngor, ffioedd a thaliadau, a mathau eraill o incwm. Mae'r gwariant hwn mewn perthynas â gofal cymdeithasol dan reolaeth awdurdodau lleol unigol, gan gynnwys pennu'r canlyniadau a fwriedir ar gyfer y gwariant hwnnw a'r asesiad cysylltiedig o werth am arian, o fewn gofynion darpariaethau statudol perthnasol.

Mae gofynion sy'n ymwneud â gwasanaethau penodol (fel drwy Ddeddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru) 2014) a darpariaethau mwy cyffredinol, sy'n sefydlu neu'n diweddarau Llywodraeth Leol yng Nghymru (fel yn Neddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021) ac sy'n gosod y fframwaith y mae awdurdodau lleol yn gweithredu o'i fewn ac yn atebol iddo. Drwy hyn, mae Llywodraeth Cymru yn sicrhau bod fframwaith cyffredinol o sicrwydd a rheolaeth ar gael yn lleol a chenedlaethol.

Dyma brif elfennau'r fframwaith hwn:

- gofynion ar effeithiolrwydd ac effeithlonrwydd lleol, ar graffu ac ar berfformiad
- gofynion ar gyfer archwiliad allanol
- cyhoeddi data (fel Adroddiad Blynyddol Gwasanaethau Cymdeithasol Awdurdodau Lleol) i alluogi tryloywder lleol a chenedlaethol, monitro a chraffu ac arolygu drwy Arolygiaeth Gofal Cymru (AGC).

Mae gan Awdurdodau Lleol ddyletswydd gyffredinol i sicrhau gwasanaethau darbus, effeithiol ac effeithlon y mae'n rhaid i Awdurdodau eu hadolygu'n gyson (Deddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021).

Yn yr un modd, er mwyn darparu ar gyfer diwylliant cyffredinol lle mae cynghorau yng Nghymru yn ceisio gwneud yn well drwy'r amser, mae Llywodraeth Cymru wedi deddfu i fynnu bod yn rhaid i Gynghorau adolygu eu perfformiad drwyddi draw. Mae hyn yn cynnwys mynnu eu bod yn ceisio barn dinasyddion ac yn cyhoeddi hunanasesiad blynyddol o ba mor effeithiol maent yn cyflawni eu swyddogaethau. Hefyd, rhaid i bob awdurdod lleol sicrhau o bryd i'w gilydd bod asesiad panel o'i berfformiad yn cael ei gynnal.

Mae craffu ar lefel lleol yn elfen hanfodol o'r sicrwydd hwn, yn ogystal â chraffu sy'n benodol i awdurdodau lleol, a chafodd y rôl hon ei chryfhau ar gyfer pob gwasanaeth drwy Ddeddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau 2021.

Mae Archwilydd Cyffredinol Cymru yn gyfrifol am archwilio cyfrifon awdurdodau lleol a'u gwerth am arian.

Mae Llywodraeth Cymru yn cyhoeddi data ar gyllidebau a gwariant gwasanaethau cymdeithasol a gwasanaethau eraill awdurdodau lleol bob blwyddyn. I ategu hyn, mae darpariaeth gwasanaethau cymdeithasol awdurdodau lleol yn cael ei monitro, yn fisol, drwy adroddiad Pwynt Gwirio Gwasanaethau Cymdeithasol. Mae hyn yn darparu, er enghraifft, data ynghylch nifer y cysylltiadau, y nifer sy'n gysylltiedig â diogelu, asesiadau, plant ac oedolion sy'n derbyn gofal a chymorth, a phlant sy'n derbyn gofal.

Ategir hyn ymhellach gan ddata mesur gweithgarwch a pherfformiad y Fframwaith Perfformiad a Gwella ar gyfer gwasanaethau cymdeithasol. Mae data o'r fath yn ased pwysig o ran deall amgylchedd gofal cymdeithasol yn lleol ac yn genedlaethol, ac mae'n cael ei ddefnyddio i asesu nifer y bobl y mae awdurdodau lleol yn darparu gofal a chymorth iddynt a'r galw ar wasanaethau a swyddogaethau penodol. Mae hefyd yn adnodd y gall awdurdodau lleol ei ddefnyddio i fonitro eu gallu i gyflawni yn erbyn gofynion Deddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru) 2014. Mae adroddiad ar ddata mesur gweithgarwch a pherfformiad y Fframwaith Perfformiad a Gwella ar gyfer gwasanaethau cymdeithasol yn cael ei gyhoeddi'n flynyddol. Mae'r data hwn yn rhoi crynodeb blynyddol o weithgarwch gwasanaethau cymdeithasol awdurdodau lleol ledled Cymru.

Ategir yr uchod gan drefniadau i ystyried gweithrediadau, effeithlonrwydd ac ati adrannau gwasanaethau cymdeithasol awdurdodau lleol drwy'r rheoleiddiwr, Arolygiaeth Gofal Cymru.

Perfformiad ariannol byrddau iechyd

Cwestiwn 12

Yr wybodaeth ddiweddaraf am berfformiad ariannol cyffredinol byrddau iechyd, gan gynnwys y canlynol:

- y sefyllfa ariannol a ragwelir ar ddiwedd y flwyddyn ar gyfer byrddau iechyd, a pha rai sydd wedi parhau i fethu â chyflawni eu dyletswyddau ariannol;
- pa fyrddau iechyd sydd wedi cael cymorth ariannol ychwanegol ar ddiwedd y flwyddyn ac yn ystod y flwyddyn, a hyd a lled y cymorth hwnnw a'r cyfnod arfaethedig;
- manylion am sut bydd Llywodraeth Cymru yn cefnogi ac yn gweithio gyda

byrddau iechyd i adfer cydbwysedd ariannol GIG Cymru.

Ymateb:

Ar ddechrau'r flwyddyn ariannol hon, cyfanswm y diffyg arfaethedig a amlinellwyd gan Fyrddau Iechyd Lleol oedd £648m. Mae Ymddiriedolaethau ac Awdurdodau Iechyd Strategol y GIG wedi amlinellu cynlluniau i sicrhau sefyllfa ariannol gytbwys.

Mae'r hyn sy'n sbarduno'r sefyllfa hon i Fyrddau Iechyd Lleol yn ymwneud â diffyg sylfaenol sylweddol ers y flwyddyn ariannol ddiwethaf, a phwysau sylweddol o ran chwyddiant a'r galw yn ogystal â'r cyllid sydd ar gael. Nid yw'r pwysau hyn yn unigryw i GIG Cymru, ond maent yn heriau sy'n wynebu'r holl wasanaethau gofal iechyd ledled y DU. Wrth nodi'r sefyllfa hon, roedd sefydliadau'r GIG yn bwriadu sicrhau arbedion o £221m, lefel o arbedion sy'n fwy na'r hyn a gyflawnwyd yn flaenorol.

Mae sefydliadau'r GIG wedi bod yn wynebu heriau yn ystod y flwyddyn i gyflawni'r cynlluniau a nodwyd, oherwydd heriau gweithredol a phwysau chwyddiant parhaus.

I gydnabod yr heriau hyn, dyrannwyd £425m ychwanegol i feysydd Iechyd a Gwasanaethau Cymdeithasol i helpu i gefnogi'r GIG yn ystod y flwyddyn ariannol hon. Ar ben hynny, fe wnaethom adolygu cyllidebau canolog ac ailgyfeirio cyllid i sefydliadau'r GIG lle bo hynny'n bosibl. Er bod y cymorth ariannol ychwanegol hwn wedi'i groesawu a'i fod yn hanfodol, roedd Byrddau Iechyd yn dal i wynebu penderfyniadau anodd i gydbwyso eu cyllidebau yn ystod y flwyddyn ariannol hon a'r flwyddyn nesaf.

O ganlyniad i'n camau gweithredu, bydd cyllid hefyd yn cael ei ddarparu i sefydliadau i gefnogi ymrwymadau ynghylch dyfarniadau cyflog y cytunwyd arnynt gyda'n partneriaid undeb ac yr ymrwymwyd iddynt. Mae Byrddau Iechyd Lleol hefyd wedi cael gwybod am y dyraniadau ychwanegol sy'n cael eu gwneud i gydnabod yr heriau a wynebir. Fe wnaethom gadarnhau ei bod yn ofynnol i bob Bwrdd Iechyd Lleol leihau'r diffygion arfaethedig 10%

Yn dilyn y dyraniadau hyn a'r disgwyliadau o ran lleihau diffyg, mae cyfansymiau rheoli targedau diwygiedig wedi cael eu pennu ar gyfer Byrddau Iechyd Lleol sydd, ar draws y saith Bwrdd, yn rhoi cyfanswm o £123m o ddiffyg. Diffygion targed yw'r rhain i Fyrddau Iechyd Lleol weithio tuag atynt, ac maent yn cael eu gwrthbwysu gan gyllid o fewn cyllidebau canolog.

Cafodd manylion llawn am sefyllfa'r GIG o ran y dyraniadau hyn a'r cyfansymiau rheoli targed a bennwyd ar gyfer pob sefydliad eu cyhoeddi fel rhan [o ddatganiad ysgrifenedig](#) gan y Gweinidog Iechyd a Gwasanaethau Cymdeithasol ar 8 Tachwedd 2023.

Ar 17 Hydref 2023, darparodd y Gweinidog Cyllid a Llywodraeth Leol [ddatganiad llafar](#) i'r Senedd ar sefyllfa ariannol Llywodraeth Cymru ar gyfer 2023-24. Roedd y datganiad hwnnw'n manylu ar ganlyniad y gwaith dros yr haf i fynd i'r afael ag effaith cyllideb Llywodraeth Cymru sy'n werth tua £900m yn llai nag yr oedd pan gafodd ei gosod yn 2021. Mae'r datganiad hefyd yn cynnwys gwybodaeth am y cyfansymiau rheoli targed ar gyfer Byrddau Iechyd.

Mae perfformiad yn erbyn y cyfansymiau rheoli targed hyn wedi cael ei fonitro'n agos ers iddynt gael eu cyhoeddi, ac mae hyn yn parhau i fynd rhagddo. Rydym yn parhau i weithio gyda holl sefydliadau GIG Cymru yn gyson ar lefel genedlaethol, ac ar sail sy'n benodol i sefydliadau, i fwrw ymlaen â'r gwaith o gyflawni'r rhagolygon targed a nodir ar gyfer gweddill y flwyddyn ariannol hon.

Y disgwyliad yw bod pob Bwrdd Iechyd Lleol yn gwneud cynnydd gan gydnabod, er bod rhai heriau sy'n effeithio ar bob sefydliad sydd wedi cael eu cydnabod gyda chyllid ychwanegol fel pwysau chwyddiant, y bydd heriau eraill sy'n unigryw i sefydliadau wrth ystyried gwahanol anghenion poblogaethau, daearyddiaeth a ffurfweddiad gwasanaethau ar draws Byrddau Iechyd. Efallai na fydd camau cyflawni sy'n bosibl mewn rhai Byrddau Iechyd yn bosibl mewn rhai eraill.

Disgwylir i bob Bwrdd Iechyd wneud y penderfyniadau gorau posibl i gydbwysu risg ariannol, risg i'r gwasanaeth a'r gweithlu o fewn y paramedrau cyflawni hyn.

Disgwylir i sefydliadau sicrhau bod effaith penderfyniadau'n cael eu hasesu'n gadarn

o ran ansawdd, diogelwch, risg a'r gallu i gyflawni, a bod y cydbwysedd gorau posibl rhwng barn am risg a gwneud penderfyniadau. Byrddau Iechyd Lleol fydd yn y sefyllfa orau i benderfynu pa gamau yw'r rhai mwyaf priodol i sicrhau gwelliannau ariannol wrth gydbwysu'r holl newidynnau a risgiau eraill.

Mae Prif Grŵp Gwariant Iechyd a Gwasanaethau Cymdeithasol yn adrodd y rhagwelir diffyg ar Adnoddau Cyllidol (refeniw) yn M08 o £92.7m ar gyfer 2023-24.

Mae'r rhagolygon canlynol ar gyfer y GIG wedi'i gynnwys yn hyn:

Organisation	M08 Forecast	Target Control Total	Distance to TCT M08
Surplus/-Deficit	£000s	£000s	£000s
Swansea Bay	-17,134	17,000	-134
Aneurin Bevan	-57,627	13,000	-44,627
Betsi Cadwaladr	-33,033	20,000	-13,033
Cardiff & Vale	-16,460	16,000	-460
Cwm Taf Morgannwg	0	0	0
Hywel Dda	-72,700	45,000	-27,700
Powys	-12,000	12,000	-0
HEIW	0	0	0
DHCW	0	0	0
PHW	0	0	0
Velindre	0	0	0
WAST	0	0	0
NHS Wales	-208,953	123,000	-85,953

Ar hyn o bryd, o'r saith Bwrdd Iechyd, mae pedwar yn rhagweld y bydd y cyfansymiau rheoli targed yn cael eu cyflawni, ac mae tri yn rhagweld na fyddant ac y byddant yn debygol o wynebu heriau wrth wneud hynny.

Mae'r camau sy'n cael eu cymryd i reoli'r sefyllfa hon yn canolbwyntio ymhellach ar y canlynol:

- Sicrhau bod pob sefydliad yn glir ynghylch y gofyniad a'u bod yn nodi camau gweithredu i gyflawni'r Cyfansymiau Rheoli Targed a amlinellir.
- Adolygiad parhaus o'r holl opsiynau a dewisiadau yn y Prif Grŵp Gwariant drwy ddulliau rheoli ariannol cadarn, i gyflawni arbedion a gwella'r rhagolygon cyffredinol (dros £240m o arbedion a chyfleoedd wedi'u graddio'n wyrdd yn M08).

- Gwella dulliau rheoli a phrosesau systemau i gefnogi gwelliannau ariannol.
- Fel y soniwyd uchod, cynhaliwyd cyfarfodydd adolygu ffurfiol gyda holl sefydliadau'r GIG, gyda phwyslais ar adrodd ar welliannau ar gyfer mis naw.
- Ar 13 Medi 2023 cadarnhaodd y Gweinidog Iechyd a Gwasanaethau Cymdeithasol fod pob un o'r saith Bwrdd Iechyd bellach yn destun mesurau uwchgyfeirio, a bod y fframwaith uwchgyfeirio sy'n cefnogi darpariaeth ariannol wedi'i gryfhau.
- Mae camau gweithredu i sicrhau mwy o arbedion yn cael eu nodi a'u datblygu drwy'r Bwrdd Gwerth a Chynaliadwyedd Cenedlaethol dan gadeiryddiaeth y Cyfarwyddwr Cyffredinol.
- Swyddogion Llywodraeth Cymru sy'n gweithio gyda Gweithrediaeth y GIG, i fonitro cynnydd yn erbyn y cyfansymiau rheoli targed a nodir, ochr yn ochr â rhoi camau ar waith gyda phob sefydliad fel rhan o'r fframwaith uwchgyfeirio. Mae hyn yn cynnwys gweithio gyda sefydliadau i gefnogi'r gwaith o gyflawni arbedion y mae byrddau iechyd wedi'u nodi mewn cynlluniau a rhoi prosesau ar waith I gryfhau camau gweithredu yn gyson ar lefel genedlaethol i gefnogi'r dasg o gyflawni arbedion yn lleol.

Gofal cymdeithasol

Cwestiwn 13

Dyraniad a gynlluniwyd ar gyfer gofal cymdeithasol, gan gynnwys y canlynol:

- Unrhyw gyllid ychwanegol a nodwyd ar gyfer 2024-25, a sut bydd y cyllid hwnnw'n cael ei dargedu.
- Sut bydd y dyraniadau yn helpu i sicrhau hyfywedd a sefydlogrwydd parhaus gwasanaethau gofal cymdeithasol, gan gynnwys gofal preswyl a gofal cartref.
- Pa gymorth y bydd y gyllideb ddrafft yn ei ddarparu i ofalwyr di-dâl, gan gynnwys tystiolaeth o unrhyw gynlluniau cymorth newydd a gwariant penodol ar ofal seibiant a chymorth ariannol i ofalwyr.
- Mesurau yn y gyllideb ddrafft a fydd yn gwella cynaliadwyedd y gweithlu gofal cymdeithasol, yn enwedig prinder staff gofal cartref..

- Sut y bydd y gyllideb ddrafft yn helpu'r sector gofal cymdeithasol i ymateb i'r cynnydd mewn costau byw, gan gynnwys gwariant penodol i gefnogi gweithwyr gofal cartref, a gofalwyr di-dâl a phobl anabl, a'u teuluoedd.
- Manylion y gwariant arfaethedig ar y Swyddfa Genedlaethol dros Ofal a Chymorth gan gynnwys costau staff.

Ymateb:

Fel y nodwyd uchod, mae bron y cyfan o'r cyllid ar gyfer gwasanaethau cymdeithasol awdurdodau lleol yn cael ei ariannu drwy'r setliad refeniw cyffredinol heb ei neilltuo ac adnoddau'r awdurdodau lleol eu hunain o'r dreth gyngor, ffioedd a thaliadau, a mathau eraill o incwm. Yr awdurdodau lleol unigol sy'n rheoli'r cyllid.

Bwriad buddsoddiad uniongyrchol Llywodraeth Cymru mewn gofal cymdeithasol yw cefnogi gwariant prif ffrwd awdurdodau lleol mewn perthynas ag agweddau penodol ar ddatblygu a gwella gwasanaethau.

Un enghraifft o'r pwynt diwethaf fyddai'r Gronfa Diwygio Gofal Cymdeithasol, a gyflwynwyd ym mis Ebrill 2022, i gefnogi gweithgarwch i hybu'r gwaith o ddiwygio a gwella gofal cymdeithasol, er mwyn ategu'r cyllid a ddarperir yn y setliad Llywodraeth Leol.

Defnyddir y Gronfa Diwygio Gofal Cymdeithasol i gefnogi'r gwaith o ddiwygio Gofal Cymdeithasol, i wella'r ddarpariaeth ac i wella cynaliadwyedd gwasanaethau ar draws y sector gofal cymdeithasol. Mae'r cyllid yn cael ei ddefnyddio i helpu i gyflawni ymrwymiadau'r Rhaglen Lywodraethu i ddiwygio gofal cymdeithasol ar gyfer plant sy'n derbyn gofal ac i ddiogelu, ailadeiladu a datblygu ein gwasanaethau ar gyfer pobl agored i niwed ac ar gyfer gofalwry di-dâl, ac i sefydlu Swyddfa Genedlaethol ar gyfer Gofal Cymdeithasol.

O ran gofalwyr di-dâl, bydd y Gronfa Gymorth i Ofalwyr (£1.75m yn 2024-25) yn helpu gofalwyr di-dâl i ymdopi â chostau byw cynyddol drwy ddarparu grantiau i brynu eitemau hanfodol sylfaenol, fel bwyd, eitemau i'r cartref ac eitemau electronig, neu fynediad at gwnsela, cyngor ariannol, llesiant a chymorth gan gymheiriaid.

Mae'r Cynllun Seibiant Byr ar gyfer gofalwyr di-dâl (£3.5m yn 2024-25) hefyd yn cael ei ariannu gan y Gronfa Diwygio Gofal Cymdeithasol ac mae'n darparu cyfleoedd i ofalwyr di-dâl gael seibiant o'u rôl gofalu.

Nid oes dim cyllid ychwanegol i alluogi ehangu cymorth ariannol/cynlluniau newydd ar gyfer gofalwyr di-dâl.

Yn ogystal â'r cyllid hwn, mae £1m yn cael ei ddarparu i fyrddau iechyd drwy'r Gronfa Integreiddio Rhanbarthol i gefnogi gofalwyr di-dâl lle mae'r unigolyn sy'n cael gofal yn cael ei dderbyn i'r ysbyty neu'n cael ei ryddhau.

Yn olaf, mae cyllid ar gael i sefydliadau cenedlaethol o'r cynllun Grant i'r Trydydd Sector ar gyfer Gwasanaethau Cymdeithasol Cynaliadwy i ddarparu gwasanaethau a chymorth i ofalwyr di-dâl ac i gyflawni amcanion strategaeth Llywodraeth Cymru ar gyfer gofalwyr di-dâl.

Ar ben hynny, mae ein Rhaglen Lywodraethu yn cynnwys nifer o ymrwymadau sy'n nodi ein gweledigaeth ar gyfer gwasanaethau plant yng Nghymru. Ein huchelgais yw newid y system gyfan ac, wrth ei gwraidd, rydym am weld mwy o blant a phobl ifanc yn cael eu galluogi i fyw gyda'u teuluoedd ac yn eu cymdogaethau gyda llawer llai angen mynd i ofal. Rydym hefyd am sicrhau bod pobl ifanc mewn gofal am gyfnod mor fyr â phosibl.

Rydym wedi ymrwymo i gadw teuluoedd gyda'i gilydd. Ein gweledigaeth yw ailgynllunio'r ffordd rydym yn gofalu am blant a phobl ifanc er mwyn gallu gwneud y gorau dros ein pobl ifanc, eu teuluoedd a'u cymunedau drwy ddarparu gwasanaethau sy'n lleol, wedi'u cynllunio'n lleol ac yn atebol yn lleol. Mae'n ymwneud â rhoi'r math iawn o ofal ar waith ar gyfer pob plentyn: diwygio a chydgyssylltu gwasanaethau ar gyfer plant sy'n derbyn gofal a'r rhai sy'n gadael gofal, darparu cymorth arbenigol ychwanegol i blant ag anghenion cymhleth, a chefnogi'r rhai sy'n gofalu am blant yn well.

Bydd cynnal y cynnydd o £10m yn y Gronfa Diwygio Gofal Cymdeithasol a roddwyd y flwyddyn flaenorol i £52m ar gyfer 2024-25 yn cael ei ddefnyddio i wella'r cymorth a roddir i Ymrwymadau'r Rhaglen Lywodraethu ac felly i'n gweledigaeth ar gyfer gwasanaethau plant yng Nghymru. Mae cyllid wedi cael ei ddyrannu i Awdurdodau Lleol i gefnogi cynigion i gyflawni'r ymrwymadau hyn.

Dileu elw o ofalu am blant sy'n derbyn gofal

Yn benodol, mae'r dyraniad yn y Gronfa Diwygio Gofal Cymdeithasol ar gyfer dileu elw o ofalu am blant sy'n derbyn gofal wedi cynyddu o £10m yn 2022-23 i £20m yn 2024-25.

Fel rhan o'r Cytundeb Cydweithio rhwng Llywodraeth Cymru a Phlaid Cymru, mae ymrwymiad clir i 'ddileu elw preifat o ofalu am blant sy'n derbyn gofal' fel elfen allweddol o'n hagenda radical.

Mae adborth gan blant a phobl ifanc yn awgrymu bod ganddynt deimladau cryf am gael gofal gan sefydliadau preifat sy'n gwneud elw o'u profiad o fod mewn gofal. Nid yw Llywodraeth Cymru yn credu y dylid cael marchnad ar gyfer gofal i blant, nac y dylid gwneud elw o ofalu am blant sy'n wynebu heriau penodol yn eu bywydau ac mae'n bwriadu cyflwyno deddfwriaeth i roi terfyn ar hyn. Mae hyn yn golygu y bydd y gofal i blant sy'n derbyn gofal yng Nghymru yn y dyfodol yn cael ei ddarparu gan sefydliadau sector cyhoeddus, elusennol neu nid-er-elw.

Ein nod yw sicrhau nad yw'r arian cyhoeddus sy'n cael ei fuddsoddi mewn gofal i blant sy'n derbyn gofal yn gwneud elw i unigolion nac endidau corfforaethol, ond ei fod yn hytrach yn cael ei wario ar wasanaethau plant i ddarparu gwell profiadau a chanlyniadau i blant a phobl ifanc, gan roi sylw i ddatblygu a gwella gwasanaethau a datblygiad proffesiynol pellach i staff. Rydym yn bwriadu canolbwyntio, yn y lle cyntaf, ar ofal preswyl a gofal maeth i blant.

Dros weddill tymor y Senedd hon, mae angen i ni ganolbwyntio ar weithio gyda phlant sydd â phrofiad o ofal, awdurdodau lleol a phartneriaid i gynyddu darpariaeth gyhoeddus ac nid-er-elw, er mwyn sicrhau bod sylfaen gref i bontio i ofal nid-er-elw sy'n diwallu anghenion a hawliau plant a phobl ifanc.

Diwygio Radical

Yn yr un modd, mae'r dyraniad yn y Gronfa Diwygio Gofal Cymdeithasol ar gyfer diwygio gwasanaethau plant yn radical wedi cynyddu o £3m yn 2022-23 i £9m yn 2024-25.

Rydym wedi ymrwymo drwy ein Rhaglen Lywodraethu i edrych ar ddiwygiad radical y gwasanaethau presennol ar gyfer plant sy'n derbyn gofal a'r rhai sy'n gadael gofal er mwyn gwireddu gweledigaeth ac uchelgais newydd ar gyfer gwasanaethau plant, yn seiliedig ar ymarfer cyson, ymddygiadau llai gwrth-risg a dulliau adferol cenedlaethol a fabwysiedir ledled Cymru. Nid cyfrifoldeb awdurdodau lleol yn unig yw cyflawni'r weledigaeth hon; mae'n gofyn am weithio mewn partneriaeth ar draws gwasanaethau cyhoeddus a mudiadau'r trydydd sector.

Bydd y rhaglen yn darparu ymyriadau ataliol i deuluoedd sydd â phlant ar ffiniau gofal, gan gynnwys gwasanaethau eiriolaeth i rieni, cynadleddau grŵp i deuluoedd, diwygio Cyfiawnder Teuluol a fframwaith ymarfer cenedlaethol. Bydd hefyd yn gofyn am fwy o ymyrraeth a chefnogaeth i awdurdodau lleol nad ydynt yn cyflawni ein huchelgais i leihau'n sylweddol nifer y plant mewn gofal.

Cyflog Byw Gwirioneddol

Bydd y Gyllideb Ddrafft ar gyfer 2024-25 yn cynnwys cyllid i godi cyflogau gweithwyr gofal cymdeithasol, fel rhan o'n hymrwymiad ehangach i ddiogelu gwasanaethau cyhoeddus rheng flaen. Bydd y cynnydd yn berthnasol i weithwyr cofrestredig mewn cartrefi gofal ac ym maes gofal cartref (gwasanaethau oedolion a phlant) a gweithwyr gofal cartref cofrestredig mewn lleoliadau byw â chymorth. Bydd hefyd yn cael ei dderbyn gan bob cynorthwydd personol sy'n cael ei ariannu drwy daliad uniongyrchol gan yr awdurdod lleol.

Bydd sicrhau gwell cyflog drwy'r Cyflog Byw Gwirioneddol yn helpu i fynd i'r afael â chyflogau isel sy'n gysylltiedig â'r sector, gan gynnwys yng nghyd-destun costau byw cynyddol, a gwneud gwaith gofal cymdeithasol yn fwy deniadol. Mae hyn yn sicrhau gwelliannau i'r gweithlu gofal cymdeithasol, yn ogystal â gwella lefelau cadw'r gweithlu a'r canlyniadau i bobl sy'n cael gofal a chymorth. Er na fydd y cynnydd yn y

Cyflog Byw Gwirioneddol ar ei ben ei hun yn mynd i'r afael â phob her ym maes Gofal Cymdeithasol, bydd yn cyfrannu at gynaliadwyedd ac uchelgais tymor hwy i godi proffil y sector fel lle proffesiynol i weithio, gwella cyfleoedd i unigolion ddatblygu eu gyrfaedd, a helpu i wella'r broses recriwtio a chadw staff. Nod y Cyflog Byw Gwirioneddol ar gyfer y gweithlu Gofal Cymdeithasol yw integreiddio â chydabyddiaeth y Fforwm Gwaith Teg mewn Gofal Cymdeithasol o heriau sy'n ymwneud â chyflogau isel yn y sector. Mae hefyd yn cysylltu ag amcanion polisi Grŵp Iechyd a Gwasanaethau Cymdeithasol Llywodraeth Cymru ynghylch hybu iechyd a llesiant pobl sy'n defnyddio gwasanaethau. Mae'n cyfrannu at alluogi unigolion i gyflawni canlyniadau cadarnhaol, a gall gael effaith gadarnhaol ar gapasiti a morâl y gweithlu.

Bwrsari Gweithwyr Cymdeithasol

Darperir cyllid ar gyfer bwrsari gweithwyr cymdeithasol i fyfyrwyr sy'n astudio gradd mewn gwaith cymdeithasol ac mae'n cynnig cymorth ariannol ychwanegol. Mae hyn yn gwneud y radd gwaith cymdeithasol yn gyraeddadwy yn ariannol a bydd yn sicrhau bod gennym gyflenwad cynaliadwy o weithwyr cymdeithasol yn y dyfodol. Mae'r cynnydd i'r bwrsari o £10m dros dair blynedd a gyhoeddwyd yn 2022 wedi bod ar gael i fyfyrwyr sydd wedi cychwyn ar y cwrs ers 2021-22.

Bydd y cymorth ariannol ychwanegol ar gael i fyfyrwyr israddedig ac ôl-raddedig yng Nghymru drwy'r Bwrsari Gwaith Cymdeithasol. Mae cynyddu'r bwrsari yn golygu bod ein cyllid ar gyfer y rhaglen hon bron yn £10m dros dair blynedd i helpu i hyfforddi gweithwyr cymdeithasol y dyfodol. O'r pecyn cyllid hwn sy'n werth £10m, mae'r newidiadau rydym yn eu gwneud yn costio cyfanswm o £3.5m dros y tair blynedd. Mae hyn yn gynydd o fwy na 50 y cant i'r bwrsari gwreiddiol i israddedigion ac ôl-raddedigion.

Mae gweithwyr cymdeithasol yn cyflawni rôl hanfodol yn ein cymunedau, gan gefnogi pobl i fod yn gyfrifol am eu bywydau eu hunain. Maent wrth wraidd ein system gofal cymdeithasol ac maent yn allweddol i ddarparu gofal effeithiol. Mae'r bwrsari Gwaith Cymdeithasol i fyfyrwyr yn cefnogi pobl sydd â'r priodoleddau a'r sgiliau priodol i allu ymgymryd â hyfforddiant gwaith cymdeithasol. Ei nod yw cyfrannu at dwf gweithlu gwaith cymdeithasol cynaliadwy yng Nghymru ac mae'n

cyfrannu at y costau a wynebwr gan unigolion sy'n hyfforddi i fod yn weithwyr cymdeithasol.

Grant Gweithlu a Gwasanaethau Cymdeithasol Cynaliadwy (grant gweithlu)

I gydnabod y rôl bwysig y mae awdurdodau lleol yn ei chwarae o ran darparu gwasanaethau cymdeithasol craidd, mae Llywodraeth Cymru wedi darparu cyllid rheolaidd i'r sector ar ffurf grant Gweithlu a Gwasanaethau Cymdeithasol Cynaliadwy. Mae'r meini prawf ar gyfer defnyddio'r grant wedi'u gosod yn fras. Mae awdurdodau lleol wedi gallu defnyddio'r cyllid i gefnogi codiadau cyflog, ond hefyd ar gyfer ymyriadau eraill sydd â'r nod o gefnogi darpariaeth gwasanaethau gofal cymdeithasol cynaliadwy i sicrhau eu bod mewn sefyllfa well i ateb galw cynyddol neu annisgwyl. Yn ymarferol, mae'r cyllid wedi cael ei ddefnyddio ar gyfer amrywiaeth o fesurau – o godi cyflogau i gamau gweithredu sydd wedi'u hanelu at gefnogi'r gwaith o ddarparu gwasanaethau. Mae'r grant hwn wedi cael ei roi i awdurdodau lleol bob blwyddyn ers 2019 a bydd yn £34.4m ar gyfer 2024-25.

Dyraniad y gost staffio ar gyfer swyddi'r Swyddfa Genedlaethol dros Ofal a Chymorth yw £464,512.